

מעבר לניצחון: כיצד יש להעריך את מלחמתה של ישראל נגד איראן?

מאת ד"ר עדו הכט ופרופ' איתן שמיר

מבט מבס"א, מס' 2,402, 13 באוגוסט 2026

תקציר: המאמר טוען כי את הצלחת מערכות ישראל נגד איראן בשנים 2023–2026 יש למדוד לא לפי מספר המתקנים שהושמדו או הישרדות המשטר האיראני, אלא לפי התשובה לשאלה: האם ישראל שיבשה את האסטרטגיה הכוללת של איראן לבניית איום קיומי עליה. לאיראן הייתה אסטרטגיה משולבת של שלושה מרכיבים: רשת פרוקסי אזורית ("טבעת האש") – חזבאללה, חמאס, מיליציות בסוריה ועיראק, החות'ים ועוד, שנועדה לאפשר מתקפה רב-חזיתית על ישראל; ארסנל טילים ורקטות ארוך-טווח, שנועד לשחק את ישראל ולאפשר פלישה של כוחות הפרוקסי; ותוכנית גרעין, שנועדה להעניק לאיראן חסינות אסטרטגית ולהרתיע את ישראל מפעולה. לאחר 7 באוקטובר 2023, כאשר "טבעת האש" קרסה, איראן האיצה את תוכנית הגרעין והטילים כדי לשקם את האיום. התקיפות של ישראל (וב-2026 גם של ארצות הברית) לא נועדו להפיל את המשטר או להשמיד כל יכולת צבאית, אלא למנוע מאיראן לשחזר את האסטרטגיה המשולבת. ישראל הצליחה לעכב ולהקשות משמעותית על יכולתה של איראן לבנות מחדש את האיום הכולל, על אף שהאיום לא נעלם לחלוטין.

הדיון הציבורי במלחמות דומה לעיתים קרובות לפרשנות שלאחר משחק ספורט. פוליטיקאים, עיתונאים ואפילו אנליסטים צבאיים ממהרים להכריז על מנצחים ומפסידים, ושואלים אם צד אחד "ניצח" או "הפסיד", כאילו מלחמות מניבות לוח תוצאות ברור ומיידי. נטייה זו משקפת רצון מובן לקבל תשובות פשוטות, אך היא אינה משקפת את טבעה של המלחמה ואת אופייה של התחרות האסטרטגית.

מלחמות אינן תחרויות ספורטיביות המסתיימות בשריקת סיום ובספירת נקודות מדויקת. הן תהליכים פוליטיים ואסטרטגיים שהשלכותיהם מתפתחות לאורך זמן, לעיתים על פני מערכות רבות, במסגרת עימות מתמשך ובמהלך עימותים עוקבים. ניצחונות צבאיים הנראים מכריעים עשויים להתברר בהמשך כארעיים, בעוד שמפלול לכאורה יכולות להתהפך כאשר מדינות מתאוששות, מסתגלות, יוצרות בריתות חדשות, מנצלות שינויים טכנולוגיים או מפיקות תועלת מהתפתחויות פוליטיות בלתי צפויות. ניהול מוצלח של מלחמה אינו זהה לניהול מוצלח של עימות פוליטי. ההיסטוריה מציעה אינספור דוגמאות למקרים שבהם ניתן היה להבין את משמעותה של מערכה צבאית רק שנים לאחר

שהסתיימה, לאחר שההשלכות האסטרטגיות ארוכות הטווח (כלומר, השפעת התוצאה הצבאית של המלחמה על המצב הפוליטי) התבהרו. לפיכך, הערכת ניצחון מיד לאחר שהלחימה מסתיימת היא לעיתים קרובות מוקדמת מדי.

הבחנה זו מצביעה על בעיה אנליטית רחבה יותר: אין לבלבל הצלחה מבצעית עם הצלחה אסטרטגית, ואין לבלבל הצלחה אסטרטגית עם הצלחה פוליטית. פעולות צבאיות נועדו להשמיד כוחות, לתפוס שטח או לפגוע ביכולות מסוימות. האסטרטגיה, לעומת זאת, משתמשת בתוצאות המבצעיות הללו כדי לעצב את יכולתו ארוכת-הטווח של היריב להשיג את יעדיו הפוליטיים, ובה בעת להשיג את היעדים הפוליטיים של הצד עצמו. להישגים טקטיים ומבצעיים יש חשיבות רק במידה שהם מקדמים את המטרה האסטרטגית הרחבה יותר. לפיכך, המדד האמיתי להצלחה אינו רק מה שהושמד בשדה הקרב, אלא גם השאלה אם הפעולה הצבאית שינתה את יכולתו של היריב לקדם את האסטרטגיה הכוללת שלו.

תובנות אלה רלוונטיות במיוחד לעימות המתמשך בין ישראל לבין איראן. מאז המערכה הישראלית נגד איראן ב־2025 והמערכה הישראלית-אמריקנית נגד איראן ב־2026, חלק ניכר מהדיון הציבורי התמקד בשאלה אם ישראל "ניצחה": האם תוכנית הגרעין הושמדה? האם ההרתעה הושבה? האם איראן נחלשה במידה מספקת? האם המשטר האיראני נפל? אלה שאלות חשובות, אך הן אינן נוגעות ללב העניין.

אנו טוענים כי המדד הנכון למערכה הישראלית אינו השאלה אם היא השיגה ניצחון מכריע על איראן. אין בכוונתנו לנתח את האסטרטגיה האמריקנית, אשר ללא ספק שיקפה מערך רחב יותר של שיקולים אזוריים וגלובליים מעבר לאלה של ישראל. המוקד במאמר זה הוא האסטרטגיה הישראלית בלבד. מנקודת מבטה של ישראל, השאלה המרכזית היא האם המערכות הצבאיות שלה שיבשו את האסטרטגיה ארוכת-הטווח של איראן, שמטרתה לאיים על מדינת ישראל היהודית ובסופו של דבר להביא לחיסולה. מנקודת מבט זו, המערכות של יוני 2025 ומרץ 2026 אינן נראות כפעולות צבאיות מבודדות, אלא כשלבים עוקבים בתחרות אסטרטגית רחבה יותר, שתוצאתה תימדד בסופו של דבר לא במונחי ניצחון או תבוסה, אלא בשאלה אם איראן תוכל לבנות מחדש את הארכיטקטורה האסטרטגית שעליה נשענו זה מכבר שאיפותיה האזוריות.

האסטרטגיה הגדולה של איראן: גישה משולבת להבסת ישראל

כדי להעריך אם ישראל שיבשה בהצלחה את האסטרטגיה של איראן, יש להבין מה הייתה האסטרטגיה. חלק ניכר מהדיון הציבורי התייחס לתוכנית הגרעין האיראנית כאילו היא מהווה את היעד האסטרטגי המרכזי של טהרן. נקודת מבט זו מבלבלת בין יכולת קריטית לבין אסטרטגיה.

פרשנות משכנעת יותר היא שתוכנית הגרעין האיראנית הייתה רכיב אחד בלבד באסטרטגיה גדולה יותר, שביקשה לשנות באופן מכריע את מאזן הכוחות האזורי לטובת טהרן, ובסופו של דבר להביא את ישראל למצב שבו לא תוכל להתקיים מבחינה אסטרטגית – במונחים איראניים, "למחוק את ישראל מהמפה". במקום לראות בתוכנית הגרעין, במערך הטילים הבליסטיים ובמה שמכונה "טבעת האש" יוזמות נפרדות, מוטב להבין אותם כעמודי תווך המחזקים זה את זה במסגרת תכנון אסטרטגי אחד.

עמוד התווך הראשון היה בנייה הדרגתית של רשת צבאית אזורית נרחבת המקיפה את ישראל. במשך יותר משני עשורים השקיעה איראן משאבים פוליטיים, כספיים וצבאיים עצומים בפיתוח חזבאללה בלבנון, חמאס והג'יהאד האסלאמי הפלסטיני בעזה, מיליציות שיעיות בסוריה ובעיראק, החות'ים בתימן וארגונים נוספים המזוהים עמה ברחבי האזור. היא החלה לקדם מהלכים דומים גם ביהודה ושומרון ובירדן. יחדיו יצרו כוחות אלה את מה שאנליסטים ישראלים כינו "טבעת האש": ארכיטקטורה צבאית רב־כיוונית שנועדה לאיים על ישראל בויזמנית מכמה חזיתות.

האסטרטגיה לא נועדה רק לשמר לחץ צבאי, כלכלי ופסיכולוגי מתמשך באמצעות רקטות, טילים מדויקים, כלי טיס בלתי מאוישים, יכולות סייבר ושיבוש ימי. היא ביקשה גם ליצור את התנאים למתקפות קרקעיות רחבות-היקף ומתואמות לתוך שטח ישראל מכמה כיוונים. מתקפת 7 באוקטובר הדגימה כיצד דמיינו שותפיה של איראן את השילוב בין ירי רקטות מסיבי לבין פלישה חוצת-גבול של כוחות גדולים והשתלטות על יישובים ישראלים. במתכונתה המלאה, "טבעת האש" נועדה ככל הנראה לשכפל ולהרחיב מודל זה בקנה מידה גדול בהרבה, תוך אפשרות לחדירות בריזמניות של כמה משלוחותיה של איראן לאורך כמה חזיתות.

לפיכך, יש להבין את מתקפת 7 באוקטובר לא רק כמבצע של חמאס, אלא כהדגמה רחבת-היקף ראשונה של התפיסה המבצעית שהייתה טבועה באסטרטגיה האזורית הרחבה יותר של איראן: שילוב של ירי טילים מסיבי, מתקפות באמצעות כלי טיס בלתי מאוישים וחדירות קרקעיות מתואמות נגד ישראל. אילו "טבעת האש" הייתה מבשילה כפי שטהרן התכוונה, ניתן היה לפתוח במתקפות דומות בריזמנית מלבנון, מעזה, מסוריה ואולי מחזיתות נוספות. בפעולתו המוקדמת, ובניגוד לרצונה של איראן, הפעיל סינוואר למעשה את העימות האזורי שאיראן קיוותה לדחות עד שהמערך הצבאי המשולב שלה יבשיל במלואו. בכך הוא חשף את המערכת האסטרטגית שטהרן בנתה בעמל במשך יותר משני עשורים, ובסופו של דבר תרם לפירוקה.

עמוד התווך השני היה ההתרחבות המתמדת של מאגר הטילים ארוכי-הטווח של איראן, לצד מאגרי הרקטות והטילים קצרי-הטווח העצומים של שלוחיה. כוחות אלה נועדו להעניק לטהרן יכולת לפגוע בישראל ישירות, ובמקביל להשלים את פעילותה של רשת השלוחים האזורית. אולם תפקידם חרג הרבה מעבר להגדלת יכולת התקיפה של איראן. יחד עם מאגרי הרקטות והטילים העצומים שצברו חזבאללה ושלוחים אחרים, ביקשה איראן ליצור היקף ועוצמת אש שיוכלו להציף את מערכות ההגנה האווירית ואת מערכי הטילים הרב-שכבתיים של ישראל. המטרה לא הייתה רק לגרום להרס פיזי, אלא להשיג שיתוק אסטרטגי: לשחק תשתיות צבאיות ואזרחיות חיוניות, לשבש את גיוס המילואים ואת הפעילות הצבאית, לפגוע בכלכלה, לערער את המורל הציבורי ולהגביל את קבלת ההחלטות המדינית והצבאית של ישראל. מטחים רב-כיווניים מתמשכים מסוג זה היו יוצרים את התנאים למתקפות קרקעיות מתואמות של שלוחי איראן מכמה חזיתות. במילים אחרות, מערך הטילים נועד לדכא את יכולתה של ישראל להגיב ביעילות, בעוד שכוחות הקרקע של "טבעת האש" יפלוש לשטחה. לפיכך, מערך הטילים לא היה רק יכולת מסייעת, אלא עמוד תווך הכרחי באסטרטגיה המשולבת של איראן להבסת ישראל באמצעות שילוב של שיתוק אסטרטגי ופלישה קונבנציונלית מתואמת.

עמוד התווך השלישי – ואולי זה שהובן באופן השגוי ביותר – היה תוכנית הגרעין. חלק ניכר מהדיון הבינלאומי הניח שמטרתה העיקרית הייתה לאפשר לאיראן, בסופו של דבר, לפתוח במתקפה גרעינית נגד ישראל. אולם תוצאה כזו נראית בלתי סבירה מבחינה אסטרטגית. כמו שאר העולם, איראן סבורה של ישראל יש נשק גרעיני. לפיכך, מתקפה גרעינית מכוונת תגרור כמעט בוודאות תגמול הרסני ותסכן את עצם הישרדותה של הרפובליקה האסלאמית. פרשנות סבירה יותר היא שתוכנית הגרעין נועדה בראש ובראשונה ליצור חסינות אסטרטגית, ולא לספק יכולת לניהול מלחמה התקפית.

מקובל להניח כי מאגר הנשק הגרעיני של ישראל נועד לשמש לה "אופציית שמשון" – כלומר, אם ישראל תעמוד בפני תבוסה קטסטרופלית, היא תשתמש בו כדי "למות עם הפלשתים". אולם אם אופציה זו תעמוד בפני תגובה גרעינית, ישראל עשויה להסס, ולהעדיף תבוסה במלחמה קונבנציונלית, שתאפשר להציל חלק מאוכלוסייתה, על פני שואה גרעינית שתביא למותם של רוב תושביה. הרתעה גרעינית לא תהפוך את איראן לחסינה מפגיעה, אך תגדיל במידה ניכרת את הסיכונים הפוליטיים והצבאיים הכרוכים בפעולה ישראלית. לפיכך, האופציה הגרעינית האיראנית לא נתפסה כנשק ההתקפי

העיקרי שלה, אלא כגיבוי הגנתי לכוחותיה הקונבנציונליים ולשלוחיה התוקפים את ישראל.

זו אחת הסיבות לכך שאיראן לא מיהרה ליצור נשק גרעיני ראשון. תחילה היה עליה להשלים את יכולת התקיפה הקונבנציונלית שלה. הסיבה האחרת היא שנשק גרעיני יחיד עלול לעודד מתקפה מיידית להשמדתו, בעוד שהיכולת לייצר נשקים רבים בתוך זמן קצר תגן על יכולת זו. לפיכך, המטרה העיקרית הייתה ליצור את היכולת לייצר במהירות נשקים גרעיניים רבים, ולהתחיל בייצור מואץ רק לאחר שהיכולת הזו תושג. בינתיים, איום הרקטות והטילים על אזרחי ישראל נועד להרתיע את ישראל מלפתוח במלחמת מנע.

חשיבותה של פרשנות זו נעוצה בהבנת יחסי הגומלין בין שלושת עמודי התווך. רשת השלוחים יצרה לחץ צבאי מתמשך; מערך הטילים הגביר את היקפו, טווחו ואמינותו של לחץ זה; ותוכנית הגרעין הגנה על שניהם באמצעות העלאת מחיר הפעולה המונעת. אף אחת מיכולות אלה לא נועדה לפעול באופן עצמאי. ערכן האסטרטגי נבע מהשתלבותן בארכיטקטורה צבאית-פוליטית אחת.

מנקודת מבטה של ישראל, ההתפתחות הקריטית לא הייתה רק העובדה שהאסטרטגיה של איראן השתנתה, אלא שטהרן נראתה כמי שפועלת בהתאם למציאות האסטרטגית החדשה הזו. כל עוד איראן בנתה את שני עמודי התווך הראשונים של האסטרטגיה הגדולה שלה – "טבעת האש" ומאגר הטילים ארוכי-הטווח שלה – היה לה תמריץ אסטרטגי מועט למהר ולהשלים את תוכנית הגרעין. מנקודת מבט זו, נכונותה של איראן להסכים למגבלות במסגרת תוכנית הפעולה המשותפת המקיפה (JCPOA) מובנת. מכיוון שהמערך הצבאי הקונבנציונלי שעליו נשענה האסטרטגיה הרחבה שלה טרם הבשיל במלואו, דחיית השלמת עמוד התווך הגרעיני הייתה כרוכה במחיר אסטרטגי נמוך יחסית, ובה בעת הפחיתה את התמריץ לתקוף אותו, ובכך קנתה זמן יקר להמשך חיזוק מעמדה האזורי.

החישוב האסטרטגי הזה החל להשתנות לאחר 7 באוקטובר 2023. הוא הגיע לשיאו בדצמבר 2024, בעקבות התבוסות הדרמטיות של חמאס ולאחר מכן של חזבאללה ואובדן בעלת הברית הסורית, אשר שיבשו את הגישה דרך סוריה לישראל וללבנון. לאחר שחלק ניכר מ"טבעת האש" נחלש באופן דרמטי, טהרן כבר לא יכלה לסמוך על שלוחיה ובעלות בריתה כדי להרתיע את ישראל מתקיפה מקדימה ישירה נגדה.

על פי הערכות מודיעין ישראליות, איראן הגיבה בהאצת המאמצים לחיזוק שני עמודי התווך שנותרו באסטרטגיה שלה. לפי דיווחים, מאמצים אלה כללו האצה ביצירת מאגר נשק גרעיני והרחבה משמעותית של ייצור הטילים ארוכי-הטווח שלה. יחדיו, התפתחויות אלה הצביעו על כך שטהרן מנסה לפצות על אובדן ההרתעה הקונבנציונלית באמצעות שלוחיה, ועלידי שיקום מהיר של החסינות האסטרטגית הדרושה לבנייתה מחדש. תוכנית הנשק הגרעיני שינתה את תפקידה מאמצעי גיבוי למתקפה קונבנציונלית על ישראל לאמצעי הרתעה מפני מתקפה ישראלית אפשרית על איראן. ההיגיון של תוכנית הטילים השתנה מהשתתפות באותה מתקפה קונבנציונלית גם להרתעת מתקפה ישראלית. האסטרטגיה ההתקפית של איראן שובשה, והיא נאלצה להחליפה באסטרטגיה הגנתית – לפחות לעת עתה, עד שתוכל ליצור אסטרטגיה התקפית חדשה להשמדת ישראל.

מנקודת מבטה של ישראל, ההתפתחות הקריטית לא הייתה רק העובדה שהאסטרטגיה של איראן השתנתה, אלא שטהרן נראתה כמי שפועלת בהתאם למציאות האסטרטגית החדשה הזו. קיומו של מאגר גדול של טילים ארוכי-טווח (עשרות אלפים), אם התוכנית לא הופסקה, שחלקם יכולים לשאת נשק גרעיני, ייצור איום קיומי חדש על ישראל אם וכאשר איראן תתאושש מהמצב ההגנתי שנכפה עליה ותחדש את האסטרטגיה

ההתקפות. במקביל, מאחורי איום זה, תוכל איראן לבנות מחדש ולשפר את היכולות הצבאיות הקונבנציונליות של השלוחים, שישראל השמידה או פירקה במחיר כבד מאז אוקטובר 2023. לפיכך, המערכה הישראלית ביוני 2025 הייתה תגובה ישירה להאצת תוכנית הנשק הגרעיני וייצור הטילים ארוכי-הטווח של איראן. בעקבות אותה מערכה הצהיר ראש ממשלת ישראל כי בנייה מחדש של תוכניות אלה תגרור מתקפה ישראלית נוספת.

כאשר איראן חידשה לאחר מכן את המאמצים הללו בעקבות התקיפות הישראליות הראשונות, ישראל – שאלה הצטרפה ארצות הברית – פתחה במרץ 2026 במערכה רחבה יותר. פעולות אלה כוונו לא רק נגד מתקני גרעין או אתרי ייצור טילים (אף שהם היו היעדים הראשונים והמרכזיים), אלא גם נגד מטרות משניות שיאפשרו לאיראן לבנות מחדש את האסטרטגיה הצבאית ארוכת-הטווח שלה נגד ישראל.

הערכה מחודשת של המערכות בשנים 2025–2026

הבנת האסטרטגיה הגדולה של איראן משנה מן היסוד את האופן שבו יש להעריך את המערכות הצבאיות של ישראל. אם מטרתה של טהרן לא הייתה רק להשיג נשק גרעיני אלא לבנות מערכת אסטרטגית המשלבת רשת של שלוחים, מערך טילים ארוכי-טווח ומטרייה גרעינית, הרי שלא ניתן להעריך את פעולותיה של ישראל רק לפי מספר הצנטריפוגות שהושמדו, הטילים שסולקו או המתקנים שנפגעו. השאלה החשובה יותר היא אם פעולות אלה שיבשו את יכולתה של איראן לממש את האסטרטגיה הרחבה שלה.

המערכות הישראליות ביוני 2025 ובמרץ 2026 נראות קוהרנטיות מבחינה אסטרטגית. הן לא היו תקיפות מנע מבודדות נגד יכולות צבאיות בודדות, אלא שלבים עוקבים במאמץ רחב יותר לפרק את עמודי התווך המחזקים זה את זה באסטרטגיה הגדולה של איראן. לאחר הפגיעה הקשה ב"טבעת האש" בעקבות 7 באוקטובר 2023, העריכו קובעי המדיניות בישראל שאיראן מנסה לפצות על כך באמצעות האצת תוכניות הגרעין והטילים שלה. לפיכך, מניעת שיקומן של יכולות אלה הפכה להמשך ההגיוני של אותה מערכה אסטרטגית.

פרשנות זו מסבירה גם מדוע לא ניתן למדוד את הצלחתן או כישלונן של פעולות אלה בשאלה אם הן חוללו שינוי משטר או חיסלו לצמיתות כל היבט של היכולת הצבאית האיראנית. יעדים שאפתניים אלה, אף שהם רצויים, לא היו חיוניים ולא בהכרח בני-השגה. היעד האסטרטגי המציאותי יותר היה למנוע מאיראן את המערך הצבאי המשולב הדרוש לה כדי לקדם את האסטרטגיה ארוכת-הטווח שלה נגד ישראל. השאלה אם איראן תפתח בסופו של דבר שיטות חלופיות להקרנת כוח נותרה פתוחה, אך בנייתה מחדש של האסטרטגיה שאותה קידמה בשני העשורים הקודמים נעשתה קשה ויקרה במידה ניכרת. ככל שהעיכוב שנכפה עליה יהיה ארוך יותר, כך תגבר מידת הצלחתה של ישראל, ומדידת הצלחה זו תתאפשר רק בעתיד. הצלחה מוחלטת תושג רק אם המשטר הנוכחי ייפול ויוחלף במשטר שיוותר על מטרת השמדת ישראל ויסיט את מאמציו מיצירת היכולות הדרושות להשגת מטרה זו לעבר מטרות אחרות שאינן מאיימות על ישראל. אחרת, ייתכן שישראל תידרש בשלב כלשהו בעתיד להשמיד שוב את היכולות המאיימות של איראן.

מה באמת חשוב

לא סביר שהמלחמה תסתיים בהסדר פוליטי מכריע או בכניעה טקסית. איראן, כמעט בוודאות, תמשיך לחפש דרכים חדשות להשבת השפעתה האזורית ועוצמתה הצבאית. מדידת הניצחון על פי תוצאות אלה אינה רלוונטית. השאלה הרלוונטית היא אם ישראל שיבשה באופן יסודי את הארכיטקטורה האסטרטגית שעליה נשענה תוכניתה של איראן להשמדת מדינת ישראל היהודית.

מאז שז'בוטינסקי כתב את מאמרו "קיר הברזל" בשנת 1923, אדריכלי הביטחון של ישראל ידעו תמיד כי העימות הפוליטי בין ישראל לבין המדינות המקיפות אותה לא יסתיים בהבסתם המוחלטת. לא יהיה רגע של הדגל האדום על הרייכסטאג. הניצחון של ישראל טמון בהישרדותה ובשגשוגה. ייתכן שהמדינות העוינות ישלימו בסופו של דבר עם קיומה ויחדלו מלנסות להשמדה. המדד להצלחה האסטרטגית של ישראל בכל סבב לחימה הוא השאלה האם האיום גבר או פחת, לפחות באופן זמני. במהלך 45 השנים האחרונות, חלק מאויביה של ישראל אכן השלימו עם קיומה, אחרים עדיין מבקשים להשמדה. חלקם עוינים אותה אך מעדיפים להתמקד ביעדים לאומיים אחרים.

על פי מדד זה, המלחמה הנוכחית, שהחלה במתקפת חמאס וכוללת פרקים נפרדים אך משולבים, טרם הסתיימה, אך עד כה הייתה מוצלחת. היריבים המשתתפים במלחמה ממשיכים להתקיים ונותו עוינים, אך מצבה האסטרטגי של ישראל והמגמה המתפתחת השתפרו במידה עצומה מאז היום שלפני מתקפת חמאס ב-7 באוקטובר 2023. באותה עת, קואליציית השלוחים ובעלות הברית בהובלת איראן פיתחה איום הולך וגובר על ישראל, אך לא סיפקה לישראל עילה למלחמה שהייתה מספקת כדי להקדים ולתקוף אותם. הדבר השתנה ב-7 באוקטובר.

במהלך כמעט שלוש השנים שחלפו מאז, תקפה ישראל בזה אחר זה את רוב מרכיבי האסטרטגיה האיראנית להשמדתה וצמצמה באופן דרמטי את יכולותיה הצבאיות של איראן – תחילה את השלוחים ובעלות הברית המסוכנים ביותר, ולאחר מכן גם את שני עמודי התווך של היכולת הצבאית ארוכת-הטווח של איראן. אין פירוש הדבר שמקורות האיום נעלמו; הם בוודאי לא נעלמו. אך התוכנית הכוללת של איראן והארכיטקטורה הפוליטית והצבאית שאיראן השקיעה מאמצים רבים בבנייתן נפגעו קשות. כל עוד המשטר הנוכחי יישאר בשלטון, סביר מאוד שבמוקדם או במאוחר ינסה לבנות אסטרטגיה התקפית חדשה נגד ישראל, אך איום זה צומצם ונדחה במידה ניכרת.

אין ספק שישראל קיוותה שלחץ צבאי מתמשך יתרום לאי-יציבות פנימית באיראן ואולי אף ייצור תנאים שיובילו להפלת המשטר. אולם גם אם המשטר ישרוד – כפי שכנראה הבינו מנהיגי ישראל, זו הייתה התוצאה הסבירה יותר – ההיגיון האסטרטגי של המערכות נותר בעינו. מטרתן לא הייתה בראש ובראשונה להפיל את המשטר, אלא למנוע מכל הנהגה בטהרן את היכולות הצבאיות המשולבות הדרושות ליישום האסטרטגיה הגדולה שאיראן בנתה בסבלנות במשך יותר משני עשורים.

על פי מדד זה, יש להבין את המערכות של 2025 ו-2026 לא כניצחונות או תבוסות צבאיים מבודדים, אלא כשלבים משמעותיים בתחרות אסטרטגית מתמשכת, שתוצאתה הסופית תהיה תלויה בשאלה אם איראן תוכל לבנות מחדש את האסטרטגיה הזו או לפתח אסטרטגיה חדשה – ואם ישראל תוכל להמשיך ולמנוע ממנה לעשות זאת.

ד"ר עדו הכט הוא חוקר במרכז בגי'סאדאת למחקרים אסטרטגיים ומרצה בתוכנית לתואר שני בלימודי ביטחון באוניברסיטת בר-אילן.

פרופ' איתן שמיר הוא ראש מרכז בגי'סאדאת למחקרים אסטרטגיים.

**פרסומי המחקר של מרכז בגי'סאדאת למחקרים אסטרטגיים
מתאפשרים הודות לנדיבותו של סול קושיצקי ומשפחתו.**